

בארה של תורה

עלון תורני לפרשת השבוע מאת הרב ראובן גולן מח"ם רינונה של תורה

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצוינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 171 סיון ה' תשע"ו

העלון מוקדש לעילוי נשמת סעדה בת נעמי מחפז ע"ה ע"י בנה הרב"ג ישראל מחפז שליט"א

פרשת קרח

אל תלמד בשביל השווער או החתול

"נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם" (טז, ב)

מחוץ למחנה והיו צריכים לצאת וללקט, ובודאי למשה היה יורד מן פתח ביתו ואילו קרח ועדתו הוצרכו לצאת מחוץ למחנה כדי ללקט. אמנם בספר שבט מוסר לרבי אליהו הכהן מאיזמיר (פל"ז) כתב, "תדע כמה קשה המחלוקת לפני הקב"ה, שבמעשה העגל שהיו בשלום לא נפסק המן עד שהקריבו ממנו לפני העגל, ובמחלוקתו של קרח לא ירד באותו היום מן", וכיון שבאותו היום לא ירד מן אי אפשר היה להוכיח שקרח ועדתו אינם צדיקים. ונלפי זה צריך לומר שבאותו היום קנו כל ישראל את מאכלם מתגרי העכורים שהיו באים למכור להם מזון ומשקה.

עוד תירץ מרן הגאון רבי חיים קניבסקי בטעמא דקרא, שלבעלי מחלוקת לא יועילו הוכחות כי תמיד יהיו להם תירוצים, ואף כאן יכלו לטעון שאדרבה לא ירד להם מן פתח ביתם מכיון שלא פעלו מספיק נגד משה רבינו שעושה שלא כרצון ה'.

ומרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן תירץ באילת השחר, שמן השמים הורידו את המן בפתח ביתם של קרח ועדתו כדי להרבות בקידוש השם כשתבלע אותם האדמה, והבא ליטמא פותחין לו ולכן הניחו להם לטעות. ב. והנה המן מסמל את פרנסת האדם וכן מצינו שנצטוו להניח מן בצנצנת לדורות כדי שידעו שהפרנסה מאת ה', ומכך שלא ירד מן במחלוקת קרח מוכח שהמחלוקת דוחה ומועטת את פרנסת האדם. ובמקום אחר הבאנו בענין זה בשם החתם סופר שפירש את דברי יעקב אבינו "ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף" (בראשית מד, כח), "שהאחד היינו אחדות, ומכיון שיצאה האחדות ופסק השלום נטרף ונפסד טרף מזונותיו של האדם, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות. והוה שאמר "ויצא האחד מאתי", שכיון שיצאה האחדות מבני ביתי והיתה קנאה ושנאה בין האחים, מיד "אך טרוף טרוף" שנחסר ונטרף טרף מזונותי.

והנה משה ואהרן נפלו על פניהם ואמרו (פס' כב) "אל אלהי הרוחות לכל בשר", ופירש השר שלום מבעלזא שנתכוננו להזכיר ב' פעמים "רוח" שהם בגימטריא חת"ך שהוא שם הפרנסה. ובספר דברי נפתלי להגאון רבי נפתלי הלברשטאם ביאר שהזכירו דוקא שם זה מכיון שמחמת מחלוקת קרח ועדתו לא ירד מן ונתמעט שפע הפרנסה לישראל, ולכן רצו לעורר שפע פרנסה מן השמים ולהחזיר את ירידת המן לישראל.

והוסיף ש"שלום" הוא ראשי תיבות "מה שאלתך וינתן לך", שעל ידי שאדם חי בשלום עם בני משפחתו וקרוביו ועם כל הסובבים אותו זוכה שיתמלאו כל משאלות לבו לטובה.

וכעין זה כתב בעיון תפילה, שלכן בברכת "שום שלום" החותמת את תפילת העמידה ובה מבקשים על השפעות רבות, טובה וברכה וחיים וחסד, מבקשים תחילה על השלום, שכן השלום הוא "כלי מחויק ברכה" [מבואר בסוף מס' עוקצין], וגם אם בשמים גזרו על האדם שיוכה לישועות ודברים טובים הרי שאם יש בביתו מחלוקת ומריבה לא יזכה לכך, שכן אין לו כלי קיבול ראוי שבו ישמרו עבורו מתנות אלו. ורק אחר שזוכה ל"שום שלום" שהוא הכלי, זוכה לכל הברכות והטובות הניתנות בתוכו.

פרשני המקרא נתחבטו בביאור התואר "קריאי מועד". והגאון רבי שלמה קלוגר בספרו אמרי שפר ביאר הענין על פי דברי הזוהר הקד' שתלמיד חכם וצדיק הוא בבחינת שבת, וזאת משום שקדושת השבת קבועה ועומדת ואינה תלויה בקידוש בית דין, שלא כיום טוב ומועד שקדושתו וקביעותו תלויה באם יקדשו הבית דין את החודש, וכך גם יש צדיק שאינו צדיק אמיתי אלא שהבריות טועים ומחזיקים ממנו צדיק וישר, והרי הוא בבחינת יום טוב שקדושתו תלויה באחרים, אך הצדיק האמיתי הוא מי שדומה לשבת, שקדושתו עצמית ואינה נובעת ממה שאחרים מדברים עליו ומפארים אותו.

ולפי זה דברי הכתוב "קריאי מועד" הם ביקורת על אותם אנשים שלא היו צדיקים באמת שהרי חלקו על משה ואהרן, אלא שאחרים היו טועים להחזיקם כצדיקים, ובכך דומים הם ליום טוב ומועד שקדושתו וקביעותו תלויה באחרים. ולכן הוסיף הכתוב שהיו "אנשי שם", שהיה להם שם טוב והחזיקו מהם הבריות כצדיקים אך סופם הוכיח שאין הם כאלה.

ב. ומסופר שפעם אחת הגיע לויטנא אדם שהיה מתענה וצם מערב שבת לערב שבת וכולם התפעלו מצדקותו ופרישותו. אך הגאון מוילנא שלח לבדוק אחריו וסיפרו לו שבכל ערב שבת לאחר שהיה טובל אותו "צדיק" במקוה היו מתאספים מסביבו כל ילדי העיר וילנא ומתבוננים בהתפעלות רבה באדם זה שמסוגל לצום במשך שבוע שלם. כששמע זאת הגאון אמר מיד שבודאי אין תוכו כברו, אלא שכדאי בעיניו לסבול ולהתענות שבוע שלם כדי לזכות לדקות התהילה שהוא מקבל מדי שבוע מילדי העיר. ואכן כך היה, שהלכו ומצאו שבסתר היו מעשיו כאחד הריקים והפוחזים. ללמדך עד היכן יכול אדם להגיע, שמוכן לסבול ולהתייטר כדי שהבריות יכבדו אותו ויחזיקו ממנו צדיק, בבחינת "קריאי מועד".

כמו כן מספרים על חתן שהיה סמוך על שולחן חמיו, וייחדו לו חדר שבו היה עוסק בתורה ומתפלל. בשעת תפילתו שמע קולות ורעשים מאחוריו והיה בטוח שזהו חמיו שמתבונן בו בשעה שהוא מתפלל ומתפעל מדביקותו וכונתו בתפילה. וכך המשיך הדבר ושנים על גבי שנים היה שומע רעשים אלו ומאריך בתפילה בחושבו שהנה חמיו ניצב מאחוריו ורווה נחת מתפילתו.

פעם אחת אור אומץ והביט לאחוריו באמצע התפילה והבחין שלא היה זה אלא חתול שנהג להיכנס לחדר ולשהות שם... ומכאן נלמד שאל לו לאדם לעבוד את ה' וללמוד ולהתפלל בשביל אדם אחר ואף לא בשביל חמיו או בשביל חתול... אלא יהא בבחינת "שבת" שקדושתה קבועה ועומדת ואינה תלויה ומושפעת מגורמים חיצוניים.

קרח ועדתו גרמו להפסקת ירידת המן לישראל

"בוקר ויודע ה' את אשר לו וגו', קחו לכם מחתות" (טז, ה-ו)

הקב"ה לא סובל צדיקים כאלה...

"רב לכם בני לוי" (טז, ז)

פירש האלשיך שבמילים אלו הוכיח משה את קרח ורבים מבני לוי שהיו עמו שאין זה מתאים לשבט לוי ואין זו דרכו לחטוא ולמרוד, שכן בשאר

לכאורה קשה מדוע הוצרך משה לומר להם שביאו מחתות והלא היה יכול להוכיח מן המן שקרח הוא רשע ובעל מחלוקת, שהרי מבואר במסכת יומא (ע"ה, א) שלצדיקים היה המן יורד בפתח בתיהם ולרשעים היה יורד

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרח בת החמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזה בת תאגה ע"ה
אהרן בן יהיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרח ע"ה

לאה בת רבקה שריקי ע"ה
ברק בן רחל צברי ז"ל
מרים בת צפורה ע"ה ע"י הגב' שלום מזל טוב

שודיה בת יהיא סיאני ע"ה
חיים בן שלמה ז"ל ע"י גב' נורית אברהמס
כדיה בת יוסף ע"י גב' נורית אברהמס

החטאים לא נטלו חלק עם שאר העם, אם בעגל ואם במרגלים, ומה ראו עתה לחלוק על ה' ועל משיחו.

ואף הגאון רבי זלמן סורוצקין באזנים לתורה דרך בדרך זו, ופירש על פי זה מדוע נפל משה על פניו במחלוקתו של קרח שלא כבשאר החטאים. כי בכל הפעמים נתעורר שאר העם לחטוא אך לא נשתתף עמהם שבת לוי שהם לגיונו של מלך ונושאי דגל התורה, ועתה שנטלו חלק בחטא ולא עוד אלא שבראש המרד עמד קרח שהיה מבני לוי חשש משה מתוצאות המחלוקת שבה מעורבים בני התורה, ולכן נפל על פניו בתפילה כדי שיורוהו מן השמים כיצד לנהוג עמהם.

מכתב הפיטורים של משה רבינו

“כי תשתרר עלינו גם השתרר” (טז, יג)

בשלהי ימיו של משה רבינו אמר לו הקב"ה (דברים לא, יד) “הן קרבו ימיך למות, קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו וגו'”, ודרשו חז"ל (ילקוט שמעוני שם) “ההוא דכתיב צדיק בארץ ישולם, זהו משה. אף כי רשע וחוטא, זו עדת קרח”. וצריך ביאור בכונת המדרש.

וביאר המהרי"ל דיסקין (פר' וילך) שהנה מה שאמר הקב"ה למשה “הן קרבו ימיך למות” אינו משום שכשל כחו, שהרי העיד בו הכתוב (דברים לד, ז) “שלא כהתה עינו ולא נס לחה”, אלא שארבעים שנות הממשלה והמלוכה שנקצבו למשה להנהיג את ישראל הגיעו לסיימם והגיע זמנו של יהושע למלוך ואין מלכות נוגעת בחבירתה אפילו כמלוא נימא.

ולמשה היתה טענה שחסר יום אחד מארבעים שנות מלכותו, שכן דרשו חז"ל על הפסוק “כי תשתרר עלינו גם השתרר”, שבאותו יום שחלקו קרח ועדתו על משה סילקו את משה ממשרתו ובמשך יום שלם לא הנהיג את ישראל, עד שנענשו קרח ועדתו וחזרו למלכותו. ואם כן מגיע לו יום נוסף של מלכות. ורצה משה להרויח בכך הרבה יותר מיום אחד, כי הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וכיון שיוסיף למלוך יום אחד בו אדר ולא ימות בו, יתן לו הקב"ה שנה נוספת של חיים עד לז' אדר בשנה הבאה, וממילא יזכה להיכנס לארץ ישראל, ועל ידי כן היה נסתר דינו כמו הבורח מחוץ לארץ ישראל שסותרים את דינו (מכות ז, א), וכך היה זוכה לחיות שנים רבות.

והשיב לו הקב"ה שמלכותו אינה כמלך רגיל שבני העם קיבלו עליהם את מלכותו או את מלכות אבותיו ברצון וכאשר מדיחים אותו מכסאו איננו מלך, כי הוא אינו מלך מכח הסכמת העם אלא ברצון ה' בעבור שהיה נביא וחסיד וחכם, ולכן אף ביום שחלקו עליו קרח ועדתו והדיחוהו עדיין היה נחשב מלך על ישראל, וראיה לכך ממה שעל פי מאמרו פתחה האדמה את פיה ובלעה אותם ונענשו, וזה מורה שגם אז היה מלך, ואם כן נשלם מנין ארבעים שנות מלכותו בדיוק ביום ז' אדר ועליו למות.

וזהו “הן קרבו ימיך למות, ההוא דכתיב צדיק בארץ ישולם, זהו משה. אף כי רשע וחוטא, זו עדת קרח”. שהיה קשה למדרש מדוע אמר לו הקב"ה שהגיע עת מיתתו באותו יום ולא התחשב ביום החסר שבו הודח ממשרתו. ועל כך השיב המדרש “צדיק בארץ ישולם, זהו משה”, ישולם מלשון שלימות, שמשם אינו כמלך רגיל זוכה למלוך בזכות צדקתו ושלימותו, ולכן “אף כי רשע וחוטא” שהם עדת קרח הורידוהו מכסאו, נחשב הוא כמלך ולכן נשלמו ימי הנהגתו בו אדר.

ב. והמתבונן ימצא שברוך זו נהוג היצר הרע עם בני התורה, שיודע שלא יוכל להכשילם כמו את שאר העם בעבודה זרה כמו בחטא העגל ולא בשאר חטאים כמרגלים והמתאוננים וכיוצא בזה, ולכן מתאמץ להכשילם במחלוקת “לשם שמים”.

ויש בנותן טעם לצטט את דבריו הנוקבים של הנצי"ב בהעמק דבר (פתיחה לחומש בראשית) בביאור פישרה של ה"שנאת חנם" שבעבורה נחרב הבית השני. “שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמם, על כן מפני שנאת חנם שבלבם זה את זה, חשדו את מי שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוק ואפקורס, ובאו על ידי זה לשפיכות דמים ולכל הרעות בעולם עד שחרב הבית. והקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם בין אדם לחבירו ולא בעקמומית אף שהוא לשם שמים, שזה גורם חורבן הבריאה והרס ישוב הארץ. וזוה נשתבחו האבות שנקראו ישרים, שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' היו ישרים, כלומר שאפילו עם עובדי אלילים מכווערים היו באהבה וחשו לטובתם באשר הוא קיום הבריאה”.

והגאון רבי משה שמואל שפירא ראש ישיבת באר יעקב היה נוהג להביא את דברי הנצי"ב הללו כתוכחת מוסר לאלו שפוסלים ומבטלים ומזלזלים בכל מי שאינו מיישר קו עם השקפתם אף שהוא תלמיד חכם אמיתי וגדול בתורה, וסופם שפסול חלוול זה יחזור אליהם מדה כנגד מדה...

ג. ובמסכת מכות (כד, א) אמרו שהיו רבי עקיבא וחבריו מהלכים בדרך וכשהגיעו להר הבית ראו שעל שיצא מבית קדשי הקדשים. ופירש הערוך לנר, ששועל זה היה היצר הרע של שנאת חנם שבגללו נחרב בית המקדש השני. וכמו שאמרו (יומא טז, ב) שבבית ראשון התפללו אנשי כנסת הגדולה שימסר בידם יצר הרע של עבודה זרה וראו כדמות אריה יוצאת מבית קדשי קדשים, והיה דומה לאריה שכן היה גדול כחוד גדול כאריה עד שהחטיא את הגדולים ביותר. אך היצר שהחריב את בית שני נדמה כשועל, מפני שלא היה כחוד גדול כל כך כיון שעסקו בתורה ובגמילות חסדים, אך הצליח להחטיאם בערמומיותו כשועל על ידי שהטיל ביניהם שנאה קנאה ותחרות. והוסיף “שכן דרך היצר הרע כשרוצה להכשיל לצדיקים מתעה אותם כאילו מצוה הם עושים לשנוא ולרדוף איש את אחיו, ועל ידי זה נתהוה שנאת חנם”.

ולצערו נדמה שדברים אלה אקטואליים מתמיד, והחי יתן לבו להרבות שלום בעולם, וכל שכן אם תלמיד חכם הוא שיש לו ליתן לנגד עיניו את

שיחות חיזוק והשקפה מהרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, ובטל' 03-6171001 [הקש 1-1-2-48-1-1]. השיעור המרכזי נמסר ביום ה' בשעה 16:45, ובשידור חי בקול הלשון. לקבלת העלון מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

בחסדי ה' עומדים אנו בפני הקמת בית מקדש מעט שיהיה מגדל-אור של תורה תפילה וחסד בעיר רחובות ת"ו. אשרי מי שיזכה ויתקיים בו הפסוק “ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב”.

באים אנו בקריאה של חיבה לאחינו בית ישראל לבוא חלק בהקמת הבית, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. ניתן להנציח את שם התורם על כל הבנין. לפרטים 054-2637798, 08-9452903

לע"נ אשר מסעוד בן חנה אוחנה ז"ל ♦ יהודה בן אברהם טרעבי ז"ל ♦ יאיר בן יעקוטה עידן ז"ל ♦ עמישי בן פלטיאל ורזולה ז"ל ע"י ר' אברהם זרוק

ויקטוריה בת טובה בן זקן ע"ה
ישראל בן חיים קעטבי ז"ל
זאב בן סוסיה פישזון ז"ל

שררה שושנה בסל בת יחיא סעיד ע"ה
רחל בת סעידה ואהרון כהן ע"ה
שמחה בת שרה אליאס ז"ל

עובדיה בן דוד ברזילי ז"ל
אורה עישה בת ביחה פריחה ע"ה
יעקב בן ריקה בן סימון ז"ל